

“หนานอินตะ” กับ “แม่แต้”

ประสิทธิ์ พงศ์อุดม

คงผ่านไปเรียบร้อยแล้วสำหรับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอันสำคัญยิ่งเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ.1995 นั่นคือการเกิดสุริยุปราคาหรือสุริยุคราสเต็มดวง ก่อนเหตุการณ์นี้จะมาถึงทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ต่างโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นที่สนใจของชาวบ้านร้านช่องทั่วไป การเกิดสุริยุปราคาทำให้มีแง่คิดได้หลายอย่างหลายนาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเชื่อของชาวบ้านที่เป็นไสยศาสตร์ อันเป็นเหตุให้ของ “คำ ๆ” ขึ้นราคากันยกใหญ่ แ่งคิดทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งงานนี้บรรดานักวิทยาศาสตร์และนักดาราศาสตร์ทุกระดับชั้นคงไม่ให้โอกาสหลุดลอยไปได้ง่าย ๆ ส่วนโหราทั้งหลายก็คงตื่นตื่นไม่แพ้กัน และอีกมุมหนึ่งคือแง่คิดทางศาสนา ที่หลายคนอาจคิดไม่ถึงมีงาน คุณทอง ทิพยมาบุตร เขียนไว้ในข่าวคริสตจักรฉบับเดือนกันยายน 1995 เป็นแง่มุมที่น่าสนใจไม่น้อยเช่นกัน

สำหรับผมอยากจะขอร่วมวงด้วยคน เพราะโอกาสที่จะเขียนเรื่องนี้ในบรรยากาศที่ตื่นตื่นใกล้ของจริงคงทำได้ไม่บ่อย บางทีต้องรออีกตั้ง 75 ปี คิดคำนวณดูแล้วหมดโอกาสแน่นอนครับ

ตามประวัติศาสตร์คริสตจักรบ้านเรา โดยเฉพาะประวัติศาสตร์คริสตจักรในเชียงใหม่และล้านนา เรื่องการเกิดสุริยุปราคาเกี่ยวข้องกับความเป็นมาของคริสตจักรอย่างสำคัญทีเดียว และทันทีที่มีข่าวเรื่องจะเกิดสุริยุปราคาในประเทศไทยอีกครั้งในปี ค.ศ.นี้ก็ทำให้ผมอดนึกถึงเรื่องราวเมื่อ 127 ปีก่อนไม่ได้ เพราะเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1868 มีชายสองคนกำลังทำพิสูจน์กันเรื่องความเชื่ออย่างหนึ่ง คนหนึ่งเป็นคนเมืองชื่อหนานอินตะ อีกคนหนึ่งเป็นฝรั่งมิชชันนารีชื่อศาสตราจารย์ดาเนียล แมคกิลวารี หรือที่คนเมืองเรียกว่า “พ่อครูหลวง” เรื่องที่ทำพิสูจน์กันนั้นก็คือ หนานอินตะเชื่อว่าการเกิดสุริยุปราคาหรือที่คนเมืองเรียกว่า “กบกินตะวัน” เกิดจากราหุมพระอาทิตย์ เป็นคติความเชื่อของชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับภูตผีปีศาจ ต้องยิงปืนตีเกราะเคาะไม้ทำให้เกิดเสียงดังเพื่อให้ราหุคายพระอาทิตย์ เพราะไม่เช่นนั้นแล้วจะเกิดความมืดมิดไปชั่วกัปชั่วกัลป์ ส่วนพ่อครูหลวงซึ่งได้นำครอบครัวขึ้นไปตั้งหลักปักฐานประกาศคริสต์ศาสนาถึงเชียงใหม่เมื่อต้นเมษายน ค.ศ. 1867 ท่านป่าวประกาศเรื่องคริสต์ศาสนาและยกเรื่องการทรงสร้างจักรวาลของพระเจ้ามาเล่าให้คนเมืองที่สนใจได้ฟังและทำพิสูจน์กับหนานอินตะว่าเรื่องสุริยุคราสเป็นเรื่องของธรรมชาติ สามารถคำนวณและอธิบายได้ ไม่ใช่เป็นเรื่องของอำนาจภูตผีปีศาจอย่างที่คนเมืองเชื่อกัน

หนานอินตะซึ่งเป็นหนึ่งที่เอาจริงเอาจังกับคำสอนของพ่อครูหลวงจนเกิดรายการทำพิสูจน์ครั้ง
นี้ไม่มีหลักฐานบ่งบอกแน่ชัดถึงประวัติชีวิตของท่าน แต่เชื่อว่าท่านมีพื้นเพเป็นคนบ้านปากกอก อำเภอ
สารภี จังหวัดเชียงใหม่ เกิดเมื่อประมาณ ปี ค.ศ. 1804 ท่านบวชเรียนเป็นพระสงฆ์มิชชันนารีบางท่าน
เล่าว่าหนานอินตะบวชเรียนมานานถึง 14 พรรษา ได้ศึกษาทางพระจนหมดความรู้ของอาจารย์แต่ก็ยัง
ไม่อึ้งใจก่อนสึกจากพระท่านเองมีฐานะเป็นเจ้าของอวาส อาจจะเป็นด้วยการศึกษารวมของท่านยังไม่พบ
กับสัจจะที่พอใจ จึงสึกออกมาเป็น “หนาน” ตามธรรมเนียมเรียกงานชาวล้านนา แต่ท่านยังเป็นผู้นำและ
เป็นมรรคทายกของวัดอยู่

เมื่อครอบครัวพ่อครูหลวงได้ตั้งมิชชันนารีประกาศคริสต์ศาสนาที่เชียงใหม่ ในปี 1867 หนาน
อินตะได้แะไปเยี่ยมเยียนและขอyakวินิน (ยาขาว) จากพ่อครูหลวง ท่านได้รับรู้เรื่องราวพระกิตติคุณ
จากการพูดคุยซักถาม แต่ยังไม่ยอมเชื่อ จนกระทั่งถึงกลางเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1868 พ่อครูหลวง ได้ทำ
ทนายหนานอินตะโดยพยากรณ์ว่าจะเกิดสุริยุปราคา ซึ่งปรากฏการณ์นี้ไม่ใช่มาจากอำนาจของเทพสุริย์
หรือฤทธิพิศาจตามความเชื่อของคนเมือง แต่เป็นธรรมชาติทรงสร้างของพระเจ้าที่สามารถพิสูจน์ได้ทาง
วิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งสอนวิธีดูปรากฏการณ์นี้เป็นที่เรียบร้อย สุริยุปราคา เกิดขึ้นจริงในวันที่ 17
สิงหาคม ค.ศ. 1868 (ครั้งเดียวกันกับที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงเสด็จไป
ทอดพระเนตรที่ตำบลหว้ากอ ประจวบคีรีขันธ์) ตามเรื่องที่พ่อครูหลวงเล่าไว้ในหนังสืออัตชีวประวัติ
ของท่านกล่าวว่า หลังจากเหตุการณ์มีคิมิตตามคำพยากรณ์ของพ่อครูหลวงผ่านพ้นไป หนานอินตะมา
หาและกล่าวอุทานด้วยความตื่นเต็นว่า “แม่ันเต๊ะ คำฮาของป้อครูสอนถูก ของเฮฮาฮาฮอนผิด” คำ
สารภาพเช่นนี้ช่างเป็นเสียงที่มีความหมาย คมเข้มและชัดเจนในโสตประสาทของพ่อครูหลวงสร้างความ
ตื่นเต็นดีใจแทบจะกลั่นไ่วไม่อยู่

ตามรูปการณแล้ว ทั้งหนานอินตะกับพ่อครูหลวงต่างมีความตื่นเต็นกับปรากฏการณ์ทาง
ธรรมชาติครั้งนี้พอ ๆ กันหรือคนใดคนหนึ่งมีความตื่นเต็นมากกว่า เพราะเป็นการทำพิสูจน์ที่มี
ความหมายอย่างยิ่งต่อชีวิตของคนทั้งสอง อาจถึงขั้นความเป็นความตายก็ได้ หนานอินตะตื่นเต็นกับ
ความรู้และสัจจะใหม่ที่ท่านได้รับหลังจากเสาะแสวงหามานานหลายปี ส่วนพ่อครูหลวงตื่นเต็นกับสิ่งที่
เกิดขึ้นจริง เพราะหากไม่เกิดจริงท่านก็คงเสียหอยอย่างหนักและคำสอนใหม่ที่พร้าบอกคนเมืองคงไม่มี
ใครเขาเชื่อถือ เมื่อการทำพิสูจน์เป็นจริง พ่อครูหลวงคงตื่นเต็นที่สุดกับคำสารภาพที่มาจากเบื้องลึก ไม่มี
ความเสแสร้งซ่อนเร้น ยิ่งกว่านั้นท่านยังตื่นเต็นที่ได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์สัจจะให้แก่คนที่
ได้ชื่อว่าคงแก่เรียนในพุทธศาสนา เป็นที่รู้จักนับถือของคนทุกระดับ หันมาสนใจยอมรับคริสต์ศาสนา
อย่างเปิดเผย พ่อครูหลวงคิดไปไกลอีกว่า เครื่องมือและการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จะเป็นทางหนึ่ง
ช่วยให้คนเมืองได้เห็นสัจจะของคริสต์ศาสนาและพระกิตติคุณของพระเยซูคริสต์ ดังนั้น พันธกิจของ

ท่านและมิชชันนารีที่เข้าไปประกาศคริสต์ศาสนาในล้านนาต่อมาอย่างหนึ่งก็คือ การนำเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ไปสอนคนเมืองและการเปิดโรงเรียนเพื่อสอนวิชาการต่าง ๆ และวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาสำคัญที่ต้องบรรจุไว้ในการเรียนรู้เพื่อให้คนเมืองได้เห็นสัจจะอย่างหนานอินตะ

คำสารภาพของหนานอินตะ อย่างที่ พ่อครูหลวงได้ยื่น เมื่อนักศาสนศาสตร์ได้ฟังก็คงอดคิดไม่ได้ว่าเคยได้ยินเสียงคล้าย ๆ กันนี้ จากที่ไหน แน่นอน ในคำสารภาพของซีโมน เปโตร ที่ตอบพระเยซูคริสต์ว่า “**พระองค์ทรงเป็นพระคริสต์ พระบุตรของพระเจ้าผู้ทรงพระชนม์อยู่**” (มัทธิว 16:16) พระเยซูคริสต์ทรงตอบรับว่า ซีโมนเปโตรเป็นผู้เข้าถึงสัจจะขององค์พระผู้เป็นเจ้าอย่างแท้จริง เนื้อหาตอนนี้เทียบเคียงกันได้ไม่ผิดนัก นั่นคือ ขณะที่ซีโมนเปโตร บอกว่า “**เยซู**” ไม่ใช่เป็นคนธรรมดาแต่เป็นบุตรของพระเจ้า ก็เหมือนกับหนานอินตะที่รับว่าพระกิตติคุณไม่ใช่งานของมนุษย์แต่เป็นพระราชกิจของพระเจ้า ความหมายก็คือ ขณะที่คนเมืองทั่วไปมีความคิดความเชื่อว่าการหลุดพ้นจากบาปเป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องทำเอง แบบตัวใครตัวมันแต่หนานอินตะ พบสัจจะใหม่ว่า การหลุดพ้นจากบาปเป็นพระกรุณาธิคุณของพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์

จากคำสารภาพในวันนั้นทำให้หนานอินตะ สนใจศึกษาเรื่องราวคริสต์ศาสนาอย่างจริงจัง ท่านไม่ใช่มาหามิชชันนารีเพราะอย่างได้ข่าวของเงินทองหรือการอุปถัมภ์ค้ำชูจากมิชชันนารี แต่เข้ามาเพื่ออยากได้สัจธรรมในที่สุดหนานอินตะ ตัดสินใจนับบัพติศมาเป็นคริสเตียนคนแรกในภาคเหนือ เมื่อวันที่ 3 มกราคม ค.ศ. 1869 ต่อมาอีก 6 ปี ท่านได้รับการสถาปนาเป็นเด่าแก่ (ผู้ปกครอง) คนเมืองคนแรกของคริสตจักรเพรสไบทีเรียนที่หนึ่งเชียงใหม่ และท่านได้นำครอบครัวลูกหลานมารับเชื่อเป็นคริสเตียนอีกหลายคน ต่อมาในปี ค.ศ. 1878 นางสาวคำดีป ลูกสาวของหนานอินตะ จะเข้าพิธีแต่งงานกับหนุ่มคริสเตียนตามแบบพิธีคริสเตียนครั้งแรกในเชียงใหม่แต่ญาติผู้ใหญ่ที่ไม่เป็นคริสเตียนไม่ยอมเพราะไม่ได้เสียผีตามประเพณีของคนเมือง เรื่องนี้กลายเป็นเรื่องใหญ่ที่มิชชันนารีได้ร้องเรียนถึงราชสำนักกรุงเทพฯ 5 ที่กรุงเทพฯ ผลก็คือทางราชสำนักฯ ได้ออกพระบรมราชโองการเรื่องเสรีภาพทางศาสนา ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1878 ประกาศใช้ในหัวเมืองเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ซึ่งเป็นผลพวงที่มิชชันนารีและคริสเตียนในภาคเหนือปีติยินดีเป็นอย่างยิ่งและต่อมาในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1880 มีการสถาปนาคริสตจักรขึ้นที่บ้านปากกอง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เรียกว่าคริสตจักรเบธเลเฮม เป็นคริสตจักรชนบทแห่งแรกในภาคเหนือ เด่าแก่หนานอินตะพร้อมด้วยลูกหลาน เป็นแก้ว (ผู้นำ) ในการย้ายสมาชิกภาพจากคริสตจักรเพรสไบทีเรียนที่หนึ่งเชียงใหม่ ไปเป็นสมาชิกเริ่มแรกของคริสตจักรแห่งนี้

ในเดือนเมษายน 1882 ครอบครัวเด่าแก่หนานอินตะ ได้ย้ายไปอาศัยอยู่ในท้องที่ใกล้บ้านแม่ดอกแดง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งคริสตจักรชนบทแห่งที่สองในภาคเหนือ (ตั้งขึ้นเมื่อปลายปี ค.ศ.1880) แต่ท่านยังไม่ได้ย้ายสมาชิกภาพออกจากคริสตจักรเบธเลเฮม

ไม่กี่เดือน หลังจากนั้น ท่านเป็นไข้มาลาเรียสุขภาพทรุดโทรมลงและเสียชีวิตเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ค.ศ. 1882 รวมอายุ 78 ปี ส่วนนางจันทร์เป็งภรรยาของท่านมีอายุยืนยาวต่อมากกว่า 20 ปี มีบันทึกของมิชชันนารีในปี ค.ศ.1904 ได้ไปเยี่ยมนางจันทร์เป็งมีอายุกว่า 90 ปีแล้วและกล่าวว่า นานานินตั้มีลูกหลานสืบต่อมากกว่าเจ็ดสิบคน เป็นคริสเตียนทั้งหมด ชื่อของท่านเป็นต้นกำเนิดของตระกูล “อินทะพันธุ์” คริสเตียนตระกูลสำคัญตระกูลหนึ่งในล้านนา

จากคำสารภาพ “แม่ันแต่้” ของนานานินตั้ได้ก่อให้เกิดเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ มากมายในประวัติศาสตร์คริสตจักรภาคเหนือสมัยเริ่มแรก ท่านพบสัจจะและกลับใจเนื่องจากความมืด ซึ่งคงจะคล้ายกับ “มืด 2 นาที” ตามที่คุณทอนกล่าวถึง ผมหาข้อมูลไม่ได้ว่าสุริยุปราคาที่เชียงใหม่เมื่อ 127 ปีก่อนนั้นเป็นสุริยุปราคาเต็มดวงหรือไม่ แต่สันนิษฐานว่าไม่น่าจะเต็มดวง เพราะที่เต็มดวงนั้นปรากฏชัดที่ตำบลหัวก่อ อย่งไรก็ดี ไม่ว่าสุริยุคราสที่เชียงใหม่ครั้งนั้นจะเป็นการมืดเต็มดวง มืดเป็นบางส่วนหรือเป็นเพียงบรรยากาศพลบค่ำก็ตาม แต่นานานินตั้ก็ได้เห็นความจริงจากความมืดที่ผ่านเข้ามาครั้งนั้นและท่านพบกับความสว่างอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นความสว่างที่เกิดขึ้นอย่างจริงใจและได้ฉายไปสู่คนอื่นอีกไม่น้อย

“แม่ันแต่้” กับ “นานานินตั้” เมื่อ 127 ปีก่อน เป็นคำสารภาพที่อยู่ในบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อมของความเชื่อสมัยโบราณ และเหตุการณ์ที่นานานินตั้เคยเฝ้าดูครั้งนั้นที่กำลังจะเวียนมาในครั้งนี้อยู่ในบริบทและสภาพแวดล้อมของความเชื่อในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะมีความหมายต่อเรา อย่งไรก็คงต้องใคร่ครวญกันอีกที

ตามความคิดของผมแล้ว การที่จะให้คนใดคนหนึ่งอุทานว่า “แม่ันแต่้” อย่างนานานินตั้ เราคงไม่ต้องมองหาคนอื่นคนไกลหรือใคร มองตัวเราและแวดดวงคริสเตียนของเราเองให้สารภาพความผิดบาปและผิดพลาดอย่างจริงใจก่อนจะดีกว่า เพราะในยุคปัจจุบัน คริสเตียนและแวดดวงคริสตจักรของเราหลายแห่งกำลังเคลื่อนตัวเข้าสู่ความมืดเสียเอง ไม่ได้เป็นที่ชี้ทางสว่างให้กับคนอื่นหากความมืดที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินาน ๆ ครั้ง เช่นนี้จะมีความหมาย ก็ขอให้มีความหมายอย่างที่ปรากฏในชีวิตของนานานินตั้เถอะครับ เพื่อว่าจะมีการสร้างประวัติศาสตร์คริสตจักรอันน่าตื่นตื้นเต้นบทใหม่ให้ลูกหลานได้กล่าวขานถึง เหมือนวันที่เราคิดทบทวนเรื่องนานานินตั้อยู่ ณ วันนี้.